

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง "สภาพและความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน" สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ
 - 1.1 กิจกรรมการสอน
 - 1.2 การผลิตและการใช้สื่อการสอน
 - 1.3 การวัดผลและประเมินผล
2. เพื่อศึกษาความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ
 - 2.1 กิจกรรมการสอน
 - 2.2 การผลิตและการใช้สื่อการสอน
 - 2.3 การวัดผลและประเมินผล
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพ และความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ประจำภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2533 จำนวน 339 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยผู้วิจัย ซึ่งศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องต่าง ๆ นำไปสร้างเป็นแบบสอบถาม และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรจริง ปรับปรุงแก้ไขและนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน นิยามความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มใหม่ที่ไม่ใช่ประชากรจริง แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น ซึ่งปรากฏว่าผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนความเชื่อมั่นอยู่ในระดับ .97 ซึ่งนับว่าเป็นที่น่าพอใจ จึงได้นำแบบสอบถามนั้นไปใช้กับประชากรจริง

แบบสอบถามดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบคำตอบ (Check list) แบบเติมคำในช่องว่าง (Completion item) และแบบจัดลำดับความสำคัญ (Ranking)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปศึกษาในด้านกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล เป็นแบบสอบถามชนิดประเมินค่า (Rating) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open end)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการสอนศิลปศึกษา ในด้านกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล เป็นแบบสอบถามชนิดประเมินค่า (Rating) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open end)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 3 ซึ่งเป็นภาคเรียนสุดท้ายในปีการศึกษา 2533 การส่งแบบสอบถาม ใช้บริการทางไปรษณีย์ จำนวน 271 ฉบับ และได้รับกลับคืนมา 190 ฉบับ แบบสอบถามบางส่วน ผู้วิจัยได้นำไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรด้วยตนเอง จำนวน 68 ฉบับ และไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองทั้งหมด ได้รับกลับคืนครบตามจำนวนรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งสิ้น จำนวน 258 ฉบับ เมื่อตัดแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก 25 ฉบับ คงเหลือแบบสอบถามที่ใช้ได้จริง จำนวน 233 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 68.73

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ Microstat ช่วยในการทำงาน

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการคำนวณค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปศึกษาในด้านต่าง ๆ วิเคราะห์ โดยการคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำผลที่ได้มาเสนอในรูปตารางและความเรียง

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการสอนศิลปศึกษาในด้านต่าง ๆ วิเคราะห์ โดยการคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำผลที่ได้มาเสนอในรูปตารางและความเรียง

4.4 หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการสอนศิลปศึกษา กับข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการสอนศิลปศึกษาในด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ กิจกรรมการสอน การผลิต และการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล วิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) แล้วนำผลที่ได้มาเสนอในรูปตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของครูประจำชั้น

ครูประจำชั้นในงานวิจัยนี้ เป็นหญิงมากกว่าเป็นชาย กล่าวคือ เป็นหญิง 128 คน และเป็นชาย 105 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี เรียนวิชาเอกประถมศึกษามากที่สุด ส่วนใหญ่รับผิดชอบงานสอนประจำชั้น 1 ชั้นเรียน มีประสบการณ์การสอนวิชาศิลปศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นเวลา 10 ปีขึ้นไป ด้านประสบการณ์ความรู้ทางการสอนศิลปศึกษานั้น ส่วนใหญ่เคยเรียนเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกและมีความถนัดในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะด้านการประดิษฐ์วัสดุและเศษวัสดุมากที่สุด รองลงมาเป็นการเขียนภาพระบายสี และการพิมพ์ภาพตามลำดับ ในด้านการสอนศิลปศึกษานั้น ส่วนใหญ่มีปัญหาการสอนกิจกรรมการออกแบบมากที่สุด รองลงมาเป็นการแกะสลักวัสดุเนื้ออ่อน และการถักทอตามลำดับ และกิจกรรมที่ครูส่วนใหญ่ระบุว่ามีปัญหาในการสอนน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการนำศิลปะไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติการสอนศิลปศึกษาของครูประจำชั้นในด้านกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล

1. กิจกรรมการสอน (ตารางที่ 13)

ครูประจำชั้นมีการปฏิบัติในด้านกิจกรรมการสอนศิลปศึกษา โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.37 ข้อที่ครูมีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การเดินสังเกตและให้แนะนำช่วยเหลือในขณะที่นักเรียนทำงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.76 และข้อที่ครูมีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การทดลองทำกิจกรรมศิลปะภาคปฏิบัติจนเข้าใจ ก่อนที่จะทำการสอน โดยมีค่าเฉลี่ย 2.97

2. การผลิตและการใช้สื่อการสอน (ตารางที่ 14)

ครูประจำชั้นมีการปฏิบัติในการผลิตและการใช้สื่อการสอนโดยส่วนรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.20 ข้อที่ครูมีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การใช้สื่อต่าง ๆ เช่น รูปภาพ ของจริง เพื่อสร้างความบันเทิงใจให้นักเรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.48

และข้อที่ครูมีการปฏิบัติน้อยที่สุดได้แก่ การจัดสถานที่เก็บรักษาสื่อการสอนให้อยู่ในสภาพดีใช้งานได้นาน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.03

3. การวัดผลและประเมินผล (ตารางที่ 15)

ครูประจำชั้นมีการปฏิบัติในด้านการวัดผลและประเมินผลทางศิลปศึกษา โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.32 ข้อที่ครูมีการปฏิบัติมากที่สุดได้แก่ การวัดผลและประเมินผล โดยคำนึงถึงพัฒนาการและพฤติกรรมจากการเรียนศิลปะ และการวัดผลและประเมินผล โดยการตรวจผลงานศิลปะของนักเรียนซึ่งต่างก็มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 3.61 ข้อที่ครูมีการปฏิบัติน้อยที่สุดได้แก่ การสร้างแบบสำรวจรายการด้านพฤติกรรมการเรียนศิลปะของนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ย 2.61

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับความต้องการด้านการสอนศิลปศึกษาของครูประจำชั้น ในด้านกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล

1. กิจกรรมการสอน (ตารางที่ 16)

ครูประจำชั้นมีความต้องการในด้านการจัดกิจกรรมการสอนศิลปศึกษา โดยส่วนรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.83 ข้อที่ครูมีความต้องการมากที่สุดได้แก่ การฝึกอบรมเทคนิคและวิธีสอนศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจูงใจความสนใจของนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.02 และข้อที่ครูมีความต้องการน้อยที่สุดได้แก่ การขอรับการนิเทศการสอนศิลปศึกษาจากหน่วยงานศึกษานิเทศก์อำเภอ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.63

2. การผลิตและการใช้สื่อการสอน (ตารางที่ 17)

ครูประจำชั้นมีความต้องการในด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.88 ข้อที่ครูมีความต้องการมากที่สุดได้แก่ การฝึกอบรมวิธีการใช้วัสดุเหลือใช้หรือวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่นมาผลิตสื่อการสอน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.0

และข้อที่ครูมีความต้องการน้อยที่สุดได้แก่ การได้ข้อแนะนำในการเสาะหาและจัดเก็บวัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่นมาผลิตสื่อการสอน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.77

3. การวัดผลและประเมินผล (ตารางที่ 18)

ครูประจำชั้นมีความต้องการในด้านการวัดผลและประเมินผล โดยส่วนรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.79 ข้อที่ครูมีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ การได้รับเครื่องมือหรือแบบฟอร์มการประเมินผลสำเร็จรูปของวิชาศิลปะแต่ละกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ย 3.90 และข้อที่ครูมีความต้องการน้อยที่สุดได้แก่ การได้รับคำแนะนำในการสร้างแบบสำรวจรายการด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ศิลปะ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.71

ตอนที่ 4 เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการสอนศิลปศึกษา กับความต้องการในการสอนศิลปศึกษาของครูประจำชั้นในด้านกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน และการวัดผลและประเมินผล

1. กิจกรรมการสอน (ตารางที่ 19)

สภาพการปฏิบัติด้านกิจกรรมการสอน กับความต้องการด้านกิจกรรมการสอน โดยมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำคือ มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .205 เป็นความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 6 ข้อ ได้แก่ สภาพการศึกษา เพื่อวางแผนการสอน กับความต้องการรับข้อแนะนำทางด้านการวางแผนการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละประเภท มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .137 การทำบันทึกการสอนวิชาศิลปะ กับความต้องการรับข้อแนะนำการทำบันทึกการสอนวิชาศิลปะ มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .159 การจัดกิจกรรมการสอนโดยการใช้เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อจูงใจนักเรียน กับความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมเทคนิคและวิธีสอนศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจูงใจความสนใจนักเรียน มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .166 การเดินสังเกตและให้คำแนะนำช่วยเหลือ ในขณะที่นักเรียนทำงาน กับความ

ต้องการรับคำอธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการ และการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก เป็นพื้นฐานการสอน มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .191 การจัดแสดงผลงานของนักเรียน กับความต้องการรับคำแนะนำ เทคนิคการจัดแสดงผลงาน มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .154 การจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาได้สอดคล้องกับ เนื้อหาในแผนการสอนกับความต้องการรับคำชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหาในแผนการสอนวิชา ศิลปะศึกษามีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .196

นอกเหนือจากนี้เป็นข้อที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การทดลอง ทำกิจกรรมศิลปะภาคปฏิบัติจนเข้าใจก่อนที่จะทำการสอน กับความต้องการเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ ทางศิลปะตามเนื้อหาในแผนการสอน มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .078 การเลือกเนื้อหาที่จะสอนให้มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ กับความต้องการขอแนะนำเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมให้สัมพันธ์กับการเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์อื่น มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .121 การจัด กิจกรรมศิลปะ เป็นกลุ่มให้นักเรียนทำงานร่วมกัน ได้อย่างเพลิดเพลิน กับความต้องการรับข้อเสนอแนะ รูปแบบต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมศิลปะ ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .103 การให้นักเรียนอภิปรายผลงานของตนเองและผลงานของผู้อื่น กับความต้องการขอรับการนิเทศ การสอนศิลปะศึกษาจากหน่วยงานศึกษานิเทศก์ระดับอำเภอ มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .121

2. การผลิตและการใช้สื่อการสอน (ตารางที่ 20)

สภาพการปฏิบัติด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน กับความต้องการด้านการผลิต และการใช้สื่อการสอน โดยส่วนรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .107

ข้อที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้น มี 1 ข้อ ได้แก่ สภาพที่ครูผู้สอน ใช้เงินส่วนตัวซื้อวัสดุในการผลิตสื่อการสอนศิลปะศึกษา กับความต้องการได้รับการ สนับสนุนจากโรงเรียนหรือหน่วยงานระดับสูงในการจัดสรรงบประมาณ เพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ในการผลิตสื่อการสอนวิชาศิลปะศึกษา โดยมีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .129

ข้อที่ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ได้แก่ การสะสมวัสดุเหลือใช้หรือวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น เพื่อนำมาผลิตสื่อการสอนกับความต้องการซื้อแนะนำในการเสาะหาและจัดเก็บวัสดุเหลือใช้หรือวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นเพื่อนำมาผลิตสื่อการสอน โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .000

ข้ออื่น ๆ นั้นเป็นข้อที่มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำอย่างไม่มียสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การทดลองผลิตสื่อการสอนด้วยวัสดุเหลือใช้หรือวัสดุธรรมชาติ กับความต้องการเข้ารับการฝึกอบรม การผลิตสื่อการสอนด้วยวัสดุเหลือใช้หรือวัสดุธรรมชาติ มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .049 การจัดหาหรือผลิตสื่อการสอนประเภทผลงานสำเร็จรูปเพื่อใช้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน กับความต้องการการสนับสนุนให้มีเวลาเพียงพอสำหรับผลิตสื่อการสอน มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .086 การให้คำแนะนำวิธีการใช้อุปกรณ์ทำงานศิลปะแก่นักเรียน กับความต้องการได้ฝึกอบรมทักษะขั้นพื้นฐานการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเพื่อทำงานศิลปะ มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .067 การใช้สื่อต่าง ๆ เช่น รูปภาพ ของจริง เพื่อสร้างความบันเทิงใจให้นักเรียน กับความต้องการคำแนะนำเทคนิค การสร้างบรรยากาศของความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการให้แก่เด็ก มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .076 การศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการผลิตและการใช้สื่อการสอนทางศิลปศึกษา กับความต้องการรับบริการจัดหาเอกสารและตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต และการใช้สื่อการสอนทางศิลปศึกษา มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .099 และการจัดสถานที่เก็บรักษาสื่อการสอนให้อยู่ในสภาพดีใช้งานได้นาน กับความต้องการที่จะให้มีห้องสำหรับเก็บสื่อการสอน มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .027

3. การวัดผลและประเมินผล (ตารางที่ 21)

สภาพการปฏิบัติด้านการวัดผลและประเมินผล กับความต้องการด้านการวัดผลและประเมินผล โดยส่วนรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ คือ มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .169 และเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 4 ข้อ ได้แก่ การใช้เกณฑ์ประเมินผลโดยการยึดจุดประสงค์ตามแผนการสอนเป็นหลัก กับความต้องการฝึกอบรมวิธีวัดผลและประเมินผลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .148 การวิจารณ์และอธิบายผลงาน

นักเรียน กับความต้องการรับคำแนะนำ เกี่ยวกับการวิจารณ์ศิลปะเด็กในเชิงวิชาการที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็ก มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .238 การนำผลจากการวัดและประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน กับความต้องการได้รับเครื่องมือหรือแบบฟอร์มการประเมินผลสำเร็จรูปวิชาศิลปะแต่ละกิจกรรม มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .153 การวัดผลและประเมินผลโดยการตรวจผลงานศิลปะของนักเรียน กับความต้องการที่จะได้รับคำแนะนำในหลักการ เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการให้คะแนนผลงานศิลปะของนักเรียน มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .222

ข้อที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติมี 3 ข้อ ได้แก่ การกำหนดเกณฑ์วัดผลและประเมินผลที่แน่นอนตลอดภาคเรียน และชี้แจงให้นักเรียนได้ กับความต้องการคำอธิบายชี้แจง การกำหนดเกณฑ์ และวางแผนสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลตลอดปีการศึกษา มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .115 การวัดผลและประเมินผลโดยคำนึงถึงพัฒนาการและสังเกตพฤติกรรมจากการเรียนศิลปะ กับความต้องการรับคำอธิบายชี้แนะ วิธีการวัดผลและประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนและพฤติกรรมการเรียนศิลปะ มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .095 การให้นักเรียนได้ประเมินผลงานของตนเองและผู้อื่น กับความต้องการข้อเสนอแนะการประเมินคุณภาพผลงานศิลปะ มีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .098

ข้อที่มีความสัมพันธ์กันในทางลบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การสร้างแบบสำรวจรายการด้านพฤติกรรมการเรียนศิลปะ กับความต้องการคำแนะนำ ในการสร้างแบบสำรวจรายการด้านพฤติกรรมการเรียนศิลปะของนักเรียน โดยมีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ -.107

4. การสอนศิลปศึกษาใน 3 ด้าน คือ กิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน และการวัดผลและประเมินผล (ตารางที่ 22)

สภาพการสอนศิลปศึกษา กับความต้องการในการสอนศิลปศึกษาของครูประจำชั้น รวมทั้ง 3 ด้าน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ คือมีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .193 เป็นความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง "สภาพและความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน" ได้แบ่งสาระสำคัญของการอภิปรายผลไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. สภาพของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษา
2. ความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษา
3. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพกับความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษา

1. สภาพของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษา

จากการศึกษาเกี่ยวกับสภาพของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษา ในด้านกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล สรุปได้ว่าครูประจำชั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1.1 ด้านกิจกรรมการสอน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่ครูประจำชั้นมีการปฏิบัติในลำดับมากที่สุด ได้แก่ การเดินสังเกตและให้คำแนะนำช่วยเหลือในขณะที่นักเรียนทำงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนค่อนข้างจะมีความพร้อมในด้านสภาพภาพของความเป็นครู "ครูประถมศึกษาที่ดีจะต้องให้ความสนใจในกิจกรรมที่นักเรียนกระทำอยู่ หากนักเรียนมีปัญหาจะได้ให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม" (เนงลักษณ์ สิ้นสืบผล, 2524) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่จบการศึกษามาทางด้านวิชาการศึกษาศาखाต่าง ๆ เช่น ประถมศึกษา สังคมศึกษา ภาษาไทย พลศึกษา เป็นต้น จึงมีความรู้ความเข้าใจในหลักการสอนและหลักจิตวิทยาการศึกษา สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสอนศิลปศึกษาได้อย่างเหมาะสม เพราะ "ศิลปศึกษานั้นเป็นวิชาที่เน้นให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องอาศัยการแนะนำและดูแลการปฏิบัติงานของเด็กอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ" (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526) ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของบรรจง บุญการี (2531) ที่พบว่า ในด้านการดำเนินการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

จังหวัดลพบุรีนั้น ครูผู้สอนใช้วิธีการเดินสังเกตและให้คำแนะนำช่วยเหลือในขณะที่นักเรียนทำงานมากที่สุด

ข้อที่ครูประจำชั้นมีการปฏิบัติในลำดับมากอีกข้อหนึ่ง ได้แก่ การจัดให้มีกิจกรรมศิลปะเป็นกลุ่มที่เน้นให้นักเรียนทำงานร่วมกันได้อย่างเพลิดเพลิน "การจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่มนั้นจะทำให้เด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้บรรยากาศในการเรียนมีความกระฉับกระเฉง และเป็นระเบียบมากกว่ากำหนดงานให้ต่างคนต่างทำ" (Stivenni, 1969) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บรรจง บุญการี (2531) ที่พบว่า "วิธีสอนที่ครูผู้สอนศิลปศึกษาได้ใช้ค่อนข้างมาก ได้แก่ การให้ทำงานเป็นกลุ่มเพื่อฝึกการทำงานร่วมกัน" ที่เป็นเช่นนี้ อาจมีสาเหตุจากการที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้มีการใช้แผนการสอนท้องถิ่นของจังหวัดมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2524 ซึ่งแผนการสอนนี้ได้ให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นอย่างมาก "กิจกรรมทุกอย่างที่ครูจัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมภายในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียนจะต้องเน้นเรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกให้เด็กทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน" (สนิท ยี่รงค์, 2525) ในระยะแรกของการใช้แผนการสอนท้องถิ่น ได้มีการอบรมครูผู้สอนเกี่ยวกับการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มอย่างทั่วถึงทั้งจังหวัด และมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นเหตุให้ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในการสอนตามจุดมุ่งหมายของแผนการสอนท้องถิ่นค่อนข้างดี ดังที่ผลการวิจัยของ มนธิรา คำกลาง (2532) พบว่า "ในด้านการจัดกิจกรรมเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น ครูมีการปฏิบัติในด้านการใช้วิธีแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานอยู่ในระดับมาก" ดังนั้นถึงแม้ปัจจุบันนี้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กบางแห่งจะเปลี่ยนมาใช้แผนการสอนของกรมวิชาการหรือแผนการสอนของโครงการ RIT แต่ด้วยความรู้และประสบการณ์ที่ครูมีอยู่จึงน่าจะทำให้ครูสามารถประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นในแต่ละเนื้อหาวิชา

ข้อที่ครูประจำชั้นมีการปฏิบัติในลำดับน้อยที่สุด ได้แก่ การทดลองทำกิจกรรมศิลปะภาคปฏิบัติจนเข้าใจก่อนที่จะทำการสอน ที่เป็นเช่นนี้น่าจะมีสาเหตุหลายประการประกอบกัน กล่าวคือ ประการแรก ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญ และคุณค่าของวิชาศิลปศึกษา

ที่มีต่อผู้เรียน แม้ครูจะทราบว่าการศึกษานั้นสามารถส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา "แต่คุณค่าเหล่านี้เป็นคุณค่าทางด้านนามธรรม ไม่อาจเห็นผลสำเร็จได้ในระยะสั้น" (Jefferson, 1960) เช่นเดียวกับวิชาสามัญอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย หรือคณิตศาสตร์ ซึ่งครูผู้สอนสามารถตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ และแสดงให้ผู้อื่นเห็นความสำเร็จจากการสอนของตนได้ ประการต่อมา โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนชาวเขา ผู้ปกครองมีฐานะยากจน และขาดการศึกษาที่มีความคาดหวังต่อความสำเร็จของบุตรหลานของตนในทางรูปธรรมมากกว่านามธรรม เช่น ความสามารถในการพูด อ่าน เขียนภาษาไทย การคิดคำนวณตัวเลขได้อย่างคล่องแคล่ว และประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพ ดังที่ผลการวิจัยของ พิมล มัชฌมบุรุษ (2532) ซึ่งศึกษาความสอดคล้องกันระหว่างความต้องการของท้องถิ่นกับแผนการสอนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยซึ่งประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการพัฒนาหมู่บ้านและกรรมการกลุ่มหม่มสาว ส่วนใหญ่มีความต้องการให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานด้านอาชีพ คือ ปลูกหอม กระเทียม การปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ และการปลูกพืชผักสวนครัวและประการสุดท้ายน่าจะเป็นสาเหตุที่สำคัญยิ่งนั่นคือ นโยบายของผู้บริหารทั้งระดับจังหวัดและอำเภอต่างก็มีจุดมุ่งหมาย ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้แก่กลุ่มประสบการณ์ทักษะ และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นหลักการนี้เพศติดตามผลจึงมุ่งไปที่การอ่านคล่อง เขียนคล่อง และคิดเลขเร็ว ด้านกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก็จะดูวิธีการจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นในรูปของกระบวนการกลุ่ม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความกล้าแสดงออก ดังนั้น ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ครูผู้สอนไม่ได้เตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการสอนศิลปะภาคปฏิบัติขาดแรงจูงใจที่จะจัดกิจกรรมศิลปะแปลก ๆ ใหม่ ๆ กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนจึงวนเวียนซ้ำซากอยู่กับกิจกรรมพื้นฐานไม่กี่อย่าง เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้นดิน การพิมพ์ด้วยส่วนต่าง ๆ ของพืช เป็นต้น ประกอบกับการศึกษาข้อมูลสถานภาพ ส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งพบว่าครูประจำชั้นส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการสอนศิลปะศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มากกว่า 10 ปี จึงอาจคิดว่าตนมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะพื้นฐานเหล่านี้ดีพอ ครูส่วนใหญ่จึงไม่ทดลองทำกิจกรรมศิลปะภาคปฏิบัติ จนเข้าใจก่อนที่จะทำการสอนในแต่ละครั้ง

1.2 ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูประจำชั้นมีการปฏิบัติในลำดับมากที่สุด ได้แก่ การใช้สื่อต่าง ๆ เช่น รูปภาพ ของจริง เพื่อสร้างความบันเทิงใจให้นักเรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บรรจง บุญการี (2531) ที่พบว่า สื่อการสอนศิลปศึกษาที่ครูใช้มาก ได้แก่สื่อที่เป็นของจริง นอกจากนั้นผลการวิจัยของ พนม อินวกุล (2527) ก็ได้พบว่า สื่อการสอนประเภทวัสดุที่ครูต้องการมากคือ ของจริง สมุดภาพ ของตัวอย่างภาพโปสเตอร์ และรูปภาพ สาเหตุที่ครูประจำชั้นส่วนใหญ่ใช้สื่อต่าง ๆ ดังกล่าว น่าจะเป็นเพราะสื่อเหล่านั้น เป็นสื่อที่หาได้ง่ายและไม่จำเป็นต้องมีทักษะที่ดีในการผลิต แต่อย่างไรก็ตามการใช้สื่อการสอนที่เป็นของตัวอย่างประเภทรูปภาพ หรือของจริงนั้นอาจก่อให้เกิดผลเสีย เป็นการปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของผู้เรียนได้ "ดังนั้นครูจึงควรใช้ของจริงหรือของตัวอย่างที่มีรูปแบบและต่าง ๆ กันหลาย ๆ ชนิด และเมื่อผู้เรียนเริ่มปฏิบัติกิจกรรม ครูควรเก็บตัวอย่างเหล่านั้นเสีย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เห็นกับความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคน" (Gray, 1960)

ข้อที่อยู่ประจำชั้นมีการปฏิบัติในลำดับน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดสถานที่เก็บรักษาสื่อการสอนให้อยู่ในสภาพดีใช้งานได้นาน ที่เป็นเช่นนี้อาจมีสาเหตุจากการขาดแคลนอาคารและสถานที่เก็บรักษาสื่อการสอนรวมทั้งวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525ค) ได้กล่าวถึงสภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดแม่ฮ่องสอนในปัจจุบันนี้ว่า "ส่วนใหญ่จะมีแต่อาคารเรียน 1 - 2 หลัง ไม่มีห้องหรืออาคารประกอบอื่น ๆ เช่น ห้องประชุม ห้องเก็บอุปกรณ์ โรงอาหาร และโรงฝึกงาน" อาคารเรียนดังกล่าวจะใช้เป็นห้องเรียนชั้นเด็กเล็กและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ห้องที่เหลือ 1 หรือ 2 ห้อง จะถูกจัดแบ่งพื้นที่ภายในห้องให้ใช้ประโยชน์ได้หลาย ๆ อย่างในห้องเดียวกัน เช่น ใช้เป็นห้องผู้บริหาร ห้องพักครู ห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องเก็บอุปกรณ์ และอื่น ๆ ตามความจำเป็น ประกอบกับสื่อการเรียนการสอนและครุภัณฑ์ต่าง ๆ นั้น ทางโรงเรียนได้รับการจัดสรรจัดซื้อ หรือผลิตขึ้นเองในแต่ละปีรวมเป็นจำนวนมาก ทำให้ทางโรงเรียนประสบกับปัญหาในการจัดหาสถานที่เก็บรักษาสื่อต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพดี เป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการ

ประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) ที่พบว่า มีปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่
ขาดสถานที่จัดเก็บรวบรวมสื่อการเรียนการสอน ถึงแม้โรงเรียนบางแห่งจะมีสถานที่ แต่ก็ยังขาด
ผู้ดูแล ควบคุมสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพดี เป็นระเบียบ

1.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ครูประจำชั้นมีการปฏิบัติในลำดับมากที่สุดมีอยู่ 2 ข้อ ได้แก่ การวัดผลและประเมินผลโดยคำนึงถึงพัฒนาการและพฤติกรรมจากการ
เรียนศิลปะและการวัดผล และประเมินผลโดยการตรวจผลงานศิลปะของนักเรียน แสดงให้เห็นว่า
ครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษาในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลตามแนวทางที่
กำหนดไว้ในแผนการสอนศิลปศึกษา กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย "ซึ่งกำหนดวิธีวัดผลไว้ 3 ลักษณะ
คือการสังเกตพฤติกรรม การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์" (กรมวิชาการ, 2526) และสอดคล้อง
กับคำกล่าวของ เลิศ อานันทะ (2526ก) ที่กล่าวว่า การวัดผลศิลปศึกษาจะวัดทั้งทางด้านลักษณะ
นิสัยและผลงาน โดยผู้สอนจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ และพฤติกรรมที่เกิดจาก
การเรียนศิลปะที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในการวัดผลและประเมินผลตามแบบฟอร์ม ป 02 หรือ
สมุดประจำชั้นที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้เป็นเอกสารการประเมินผลประจำชั้นนั้น ได้จัด
พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ต้องวัดในแต่ละชั้นเรียน โดยเรียงลำดับตามเนื้อหาในแผนการสอนไว้ให้เห็น
เป็นแนวทาง "โดยผู้สอนจะต้องวัดพฤติกรรมหลาย ๆ ด้าน ประกอบกัน เช่น ด้านความประพฤติ
ใช้วิธีการสังเกตทั้งในและนอกห้องเรียน และสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านความรู้ ความคิด
วัดจากแบบฝึกหัด การตอบคำถาม และข้อทดสอบเมื่อจบหน่วยการเรียนรู้" (วิชัย ราษฎร์ศิริ, 2522)
และคำนวณค่าคะแนนของพฤติกรรมที่ผ่านเกณฑ์เป็นร้อยละกรอกลงในสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน
จากสาเหตุที่ครูประจำชั้นต้องทำหน้าที่ธุรการประจำชั้นด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนตาม
ที่หลักสูตรกำหนดไว้ดังกล่าว จึงน่าจะคาดหวังได้ว่า ในการวัดผลและประเมินผลศิลปศึกษา
ครูประจำชั้นก็ได้ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน และน่าจะเป็น
สิ่งที่ครูมีการปฏิบัติอยู่เป็นปกติวิสัย แต่อย่างไรก็ตามการสังเกตโดยไม่มีการจดบันทึกพฤติกรรมที่ได้
สังเกตนั้น จึงไม่น่าจะเกิดคุณค่าและประโยชน์ต่อผู้เรียนหรือต่อครูผู้สอนเองมากนัก เพราะการ
ประเมินผลพฤติกรรมการเรียนเป็นการประเมินผลย่อยจากการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละกิจกรรม การ

ไม่ได้จัดบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตได้ในแต่ละคาบเวลา ย่อมทำให้สิ่งที่ได้สังเกตไปแล้วได้ ดังนั้น ผลจากการสังเกตจึงไม่น่าจะถูกนำมาใช้เพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยตรง

จากการที่ครูที่ครูผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่ามีการปฏิบัติด้านการวัดผลและประเมินผล โดยการตรวจผลงานศิลปะของนักเรียน ในลำดับมากขึ้น น่าจะเป็นเพราะว่าการตรวจผลงานศิลปะนั้น เป็นวิธีที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่นิยมใช้กันมาก และใช้กันมาหลายยุคสมัย แต่ความสำคัญของการตรวจผลงานศิลปะเด็กนั้น ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจพัฒนาการของเด็กแต่ละคนเป็นพื้นฐานการพิจารณาคุณค่าผลงานศิลปะ นอกจากนั้น เลิศ อานันทนะ (2526ก) ยังได้กล่าวว่าการตรวจผลงานศิลปะนั้น จะต้องพิจารณาด้านความคิดสร้างสรรค์ เช่น รูปแบบที่แปลกใหม่ ความแจ่มชัดของเนื้อหา ทักษะในการแสดงออก และความประณีต แต่อย่างไรก็ตามการวัดผลและประเมินผลทางศิลปศึกษานั้น ควรจะเน้นลักษณะนิสัยที่เกิดจากการปฏิบัติงานมากกว่าผลงานสำเร็จรูป "หลักเลี้ยงการนำผลงานของนักเรียนทั้งห้องมาเปรียบเทียบและชี้ขาดว่า ผลงานของใครดีกว่าหรือเลวกว่า เพราะเป็นการไม่ยุติธรรมต่อเด็ก ซึ่งมีความพร้อมไม่เท่ากัน และมาจากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน (กรมวิชาการ, 2526)

ข้อที่ครูประจำชั้นมีการปฏิบัติในลำดับน้อยที่สุด ได้แก่ การสร้างแบบสำรวจรายการด้านพฤติกรรมการเรียนศิลปะของนักเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการประเมินผลวิชาศิลปศึกษานั้น ถึงแม้ว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษาจะได้คำนึงถึงพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่เกิดจากการเรียนศิลปศึกษา แต่แนวทางการวัดผลและประเมินผลส่วนใหญ่จะเป็นเพียงเพื่อให้ทราบว่าเด็กจะสามารถปฏิบัติกิจกรรมศิลปะประเภทต่าง ๆ ตามที่ครูเสนอแนะได้หรือไม่เพียงใด ดังนั้นวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบพฤติกรรมการเรียนศิลปศึกษา จึงมีลักษณะเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่มีข้อตรวจสอบโดยสรุป เช่น นักเรียนสามารถประดิษฐ์เศษวัสดุให้เป็นรูปสัตว์ได้อย่างน้อย 2 ชนิด นักเรียนสามารถวาดภาพระบายสีให้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนของนักเรียนได้ เป็นต้น ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ไม่ตรงกับวิธีวัดผลและประเมินผลที่หลักสูตรกำหนดไว้ในแผนการสอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาที่ให้ครูผู้สอนวัดผลโดย "การสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล นับตั้งแต่เริ่มต้นการเรียนไปจนถึงสิ้นสุดกิจกรรม โดยใช้เครื่องมือ

ที่เป็นแบบสำรวจรายการ หรือแบบจัดอันดับคุณภาพประกอบการสังเกต" (กรมวิชาการ, 2526) และพฤติกรรมที่ควรสังเกตก็มีอยู่หลายด้าน เช่น มีความตั้งใจในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ดี การใช้วัสดุอย่างประหยัด การเก็บรักษาเครื่องมือและสถานที่ เป็นต้น นอกจากนั้นจากการศึกษาแผนการสอนบูรณาการของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งได้นำวิชาศิลปะศึกษาไปบูรณาการรวมอยู่ด้วย ในทุกหน่วยการเรียนรู้ พบว่าวิธีวัดผลที่กำหนดให้เน้นใช้การสังเกตและตรวจผลงานศิลปะ และการสังเกตนั้นกำหนดให้สังเกตกระบวนการทำกิจกรรมศิลปะ โดยไม่มีข้อกระทงแจกแจงให้ว่าควรจะสังเกตด้านใด ซึ่งอาจมีผลให้ครูส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ให้ความสนใจต่อคุณค่าของการเรียนศิลปะศึกษา มากไปกว่าการสอนให้ครบตามแผนการสอน จึงไม่เห็นความสำคัญหรือความจำเป็นที่จะต้องทำแบบสำรวจรายการด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ศิลปะแต่อย่างใด

2. ความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปะศึกษา

จากการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปะศึกษาในด้านกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล สรุปได้ว่าครูประจำชั้นมีความต้องการอยู่ในระดับค่อนข้างมากทุกด้าน ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยในแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านกิจกรรมการสอน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ครูประจำชั้นมีความต้องการในลำดับมากที่สุด ได้แก่ การเข้ารับการฝึกอบรมเทคนิคและวิธีสอนศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจูงใจสนใจของนักเรียน "ในการสอนศิลปะศึกษานั้น ครูผู้สอนจะต้องทำหน้าที่ช่วยและจูงใจผู้เรียนให้แสดงออกอย่างเต็มที่ ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของแต่ละคน" (เลิศ อานันท์นะ, 2533) ด้วยการคิดค้นหาเทคนิค และวิธีสอน ตลอดจนกิจกรรมที่มีลักษณะท้าทายความสามารถและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่อยากจะทำงานศิลปะ เช่น การเล่าเรื่องหรือการพูดคุยกชกถามอย่างเป็นกันเอง การใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม การจัดกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถ การเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหากิจกรรมและวัยของผู้เรียน และการใช้จิตวิทยาในการสอน (ผดุง พรหมมูล, 2527) ซึ่งข้อค้นพบนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กษมา สารสมุทร (2524) ที่พบว่า ครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาไกลตัวจังหวัดค่อนข้างมีปัญหาด้าน

การเลือกวิธีสอน และเทคนิคการสอน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชัย ประสิทธิ์วุฒิวณิช (2525) ที่กล่าวถึงความคิดเห็นของนักวิชาการและผู้ใช้หลักสูตร ซึ่ง ได้เสนอแนะไว้ในแบบสอบถาม ปลายเปิดว่า "ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรมเพื่อแนะนำและสาธิตให้ครูมีความรู้ความ เข้าใจในด้านการสอนศิลปศึกษามากขึ้น" ที่เป็นเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันครูประจำชั้น ผู้สอน ศิลปศึกษามีความกระตือรือร้นที่จะคิดค้นหาเทคนิคและวิธีการสอนศิลปะในรูปแบบใหม่ ๆ ที่แตกต่าง จากที่เคยปฏิบัติครูผู้สอนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาดีว่ามีความแตกต่างจากวิชาอื่น ๆ "เพราะกระบวนการเรียนการสอนมีความเกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก มุ่งเน้น ให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกรักคิดภายในของตนออกมา โดยการแสดงออกทางกิจกรรมศิลปะประเภท ต่าง ๆ" (กรมวิชาการ, 2527) ดังนั้น "กิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ จึงจำเป็นต้องมีการ จูงใจก่อนลงมือปฏิบัติเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความบังเตลใจที่จะสร้างศิลปะให้ดีที่สุด" (Gray, 1960)

ข้อที่ครูประจำชั้นมีความต้องการในลำดับน้อยที่สุด ได้แก่ การขอรับการนิเทศการสอน ศิลปศึกษาจากหน่วยงานศึกษานิเทศก์ระดับอำเภอ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ศึกษานิเทศก์ อำเภอ มักจะ ไม่ได้แสดงบทบาทของผู้มีความรู้ ความเข้าใจในการสอนศิลปศึกษามากพอที่จะให้ครู ประจำชั้นเกิดความเชื่อถือและมั่นใจต่อการขอคำปรึกษา หรือคำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาในการสอน ศิลปศึกษา ประกอบกับสภาพที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่ จะอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกล บางโรงเรียนไม่สามารถเดินทางด้วยรถยนต์หรือพาหนะอื่น ๆ ต้องใช้การเดินทางเท้าผ่านป่าเขาเป็นเหตุให้การนิเทศเป็นไปได้อย่างไม่สม่ำเสมอจึงน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ต้องการได้รับการนิเทศการสอนศิลปศึกษาจากศึกษานิเทศก์ อำเภอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสิทธิ์ จันทรดา (2534) พบว่า ปัญหาในลำดับสูงสุด ของการบริหารงานวิชาการนั้น ได้แก่ การที่ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด แม่ฮ่องสอนทำการนิเทศโรงเรียนในสังกัดได้ไม่ทั่วถึง และผลการวิจัยของ มนธิรา คำกลาง (2532) ซึ่งศึกษาการใช้หลักสูตรท้องถิ่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ยังพบว่าการได้รับการนิเทศจาก ศึกษานิเทศก์อำเภอนั้น ครูผู้สอนเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่จะ ได้รับการนิเทศจากผู้บริหารโรงเรียนซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ครูประจำชั้นมีความต้องการในลำดับมากที่สุด ได้แก่ การเข้ารับการฝึกอบรมวิธีการใช้วัสดุเหลือใช้หรือวัสดุธรรมชาติที่ทำได้ในห้องถิ่น มาผลิตสื่อการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชวัญใจ คงทรัพย์ (2524) พิศรา อิงคนินทร์ (2522) และประสงค์ เปนะนาม (2523) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา และพบว่า "ครูส่วนใหญ่ต้องการความรู้ในการผลิตสื่อการสอนราคาเขาจากวัสดุเหลือใช้และวัสดุในห้องถิ่น" และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กษมา สารสมุทร (2524) ที่พบว่า ปัญหาในการผลิตสื่อการสอนด้วยวัสดุในห้องถิ่นนั้น ครูมักจะไม่ค่อยมีความคิดริเริ่มในด้านนี้ ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่าครูประจำชั้นส่วนใหญ่มีความสนใจ และเห็นคุณค่าของวัสดุต่าง ๆ ที่ถูกทอดทิ้งและทำลายไปโดยเปล่าประโยชน์ มาใช้ให้เกิดคุณค่าทางศิลปะ เป็นวิธีการแก้ปัญหาการจัดซื้อและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะ ที่มีจะมีราคาแพง และหาได้ยากในห้องถิ่นชนบท นอกจากนี้ เลิศ อานันทนนะ (2525) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของการนำวัสดุในห้องถิ่นมาใช้ว่า เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้มีการสำรวจและทดลองจากวัสดุในชุมชนที่มีในห้องถิ่นของตน อันจะเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการสร้างสรรค์ในโอกาสต่อไป

ข้อที่ครูประจำชั้นมีความต้องการค่อนข้างมากอีกข้อหนึ่ง คือ การได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนหรือหน่วยงานระดับสูงในการจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อการสอนวิชาศิลปศึกษา ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พนม อินวกุล (2527) ซึ่งศึกษาสภาพและความต้องการเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนโดยทั่วไป พบว่า ปัญหาในการใช้สื่อการสอนของครูคือ "ขาดงบประมาณในการผลิตและต้องการได้รับการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุมาผลิตสื่อการสอนให้พอเพียง" (สวัสดี วันภูงา, 2533) และยังสนับสนุนผลการวิจัยเกี่ยวกับครูผู้สอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของ บรรจง บุญการี (2531) ที่พบว่า "ปัญหาที่สำคัญคือครูผู้สอนขาดแคลนงบประมาณในการผลิตสื่อการสอน" ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนเห็นคุณค่าของการใช้สื่อประกอบการสอนศิลปศึกษา แต่สื่อการสอนที่มีอยู่ในโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการสอนศิลปศึกษา ซึ่งเป็นวิชาที่มีกิจกรรมต่าง ๆ หลากประเภท สื่อการสอนศิลปศึกษาที่มีในโรงเรียนประถมศึกษา โดยทั่วไปจะเป็นภาพชุดการสอนศิลปศึกษา แผ่นยางรูปทรง

เรขาคณิตสี่ต่าง ๆ และเอกสาร คู่มือครู ดังที่ผลการวิจัยของ สวัสดิ์ วันภูงา (2533) สุธานพร เสริมลักษณ์ (2526) และสุทธศรี ศรี (2524) พบว่า "สื่อการสอนที่โรงเรียนประถมศึกษา มีจำนวนมาก ได้แก่ บัตรคำ แผนภูมิ รูปภาพ แผนที่ของตัวอย่าง" ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องผลิตสื่อการสอนที่ใช้ในวิชาศิลปะศึกษาขึ้นเอง "โดยใช้เงินส่วนตัวซื้อวัสดุเพื่อนำมาผลิต และให้นักเรียนช่วยกันผลิตสื่อการสอนร่วมกับครู" (ขวัญใจ คงทรัพย์, 2524; พิชรา อิงคินันท์, 2522) แต่จากผลการวิจัยของ สุภางค์ จันทวานิช และคณะ (2531) พบว่า "ครูส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่มั่นคง สภาวะรายได้ไม่พอกับรายจ่าย และโดยทั่วไปแล้วครูประถมศึกษาไม่ใช่ผู้มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี การเลือกเรียนครูเป็นผลอย่างหนึ่งของการมีฐานะไม่มั่นคง เพราะเป็นการลงทุนต่ำ" การใช้เงินส่วนตัวซื้อวัสดุมาผลิตสื่อเพื่อใช้ประกอบการสอนวิชาศิลปะและวิชาอื่น ๆ จึงน่าจะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับตัวครู และเป็นสาเหตุของความต้องการการสนับสนุนงบประมาณมาใช้ในการผลิตสื่อการสอน

ข้อที่ครูประจำชั้นมีความต้องการในลำดับน้อยที่สุด ได้แก่ การได้ขอแนะนำในการเสาะหาและจัดเก็บวัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่นมาผลิตสื่อการสอนที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูประจำชั้นเหล่านี้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนประถมศึกษาในท้องถิ่นชนบทมากกว่า 10 ปี ได้ประสบกับปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน อันมีสาเหตุจากการที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนน้อยจึงได้รับเงินงบประมาณค่าวัสดุรายหัวน้อยตามไปด้วย ประกอบกับผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่นาอยู่ในชนบทหรือป่าเขา มีฐานะยากจนไม่อาจจัดหาสื่อการเรียนมาให้เด็กที่อยู่ในความดูแลของตนได้อย่างทั่วถึง ดังที่ผลการวิจัยของ สุทธศรี ศรี (2524) พบว่า "ครูในโรงเรียนชนบทมีปัญหามากเกี่ยวกับทางโรงเรียนมีสื่อการสอนไม่พอเพียงต่อความต้องการ" ดังนั้นครูประถมศึกษาจึงถือเป็นภาระหน้าที่ของตนที่จะเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออกทางศิลปะได้อย่างเหมาะสมตามสภาพความเป็นอยู่ โดยการเสาะหาและเก็บรวบรวมวัสดุหรือเศษวัสดุต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่น มาใช้เป็นสื่อการเรียน หรือนำมาประดิษฐ์เป็นสื่อการสอนอย่างง่าย ๆ ดังที่ผลการวิจัยของ พิชรา อิงคินันท์ (2522) พบว่า ครูจัดหาสื่อการสอนโดยให้นักเรียนหาวัสดุในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสื่อการสอน วัสดุที่ใช้มักจะเป็นวัสดุที่

หาได้ในท้องถิ่น เศษวัสดุหรือวัสดุราคาเยา เช่น เศษกระดาษ กระดาษสี กล่องกระดาษ ต้นไม้ ใบไม้ และผลไม้ชนิดต่าง ๆ

2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ครูประจำชั้นมีความต้องการในลำดับมากที่สุด ได้แก่ การได้รับเครื่องมือหรือแบบฟอร์มการประเมินผลสำเร็จรูปของวิชาศิลปะแต่ละกิจกรรมที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าครูประจำชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติราชการมาก นอกจากจะสอนทุกวิชาหรือทุกกลุ่มประสบการณ์แล้ว ยังต้องทำงานธุรการชั้นเรียนและงานสนับสนุนการสอนอื่น ๆ อีกมากมาย ดังผลการวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2532) ที่พบว่า "ครูมีจำนวนชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 10-20 ชั่วโมง และใช้เวลาปฏิบัติงานกิจกรรมอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและงานบริการอีกสัปดาห์ละ 1-10 ชั่วโมง เมื่อรวมจำนวนชั่วโมงปฏิบัติงานของข้าราชการครูสูงสุดจะใช้เวลาสัปดาห์ละ 30 ชั่วโมง" แต่งานสอนก็เป็นงานหลักที่สำคัญอันดับแรกจะหยุดชะงักไม่ได้ เมื่อมีการสอนก็ต้องมีการสอบ การวัดผลและประเมินผลตามวิธีและเครื่องมือแบบต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ อาจต้องทำทุกวัน ทุกสัปดาห์ตลอดปี เพราะครูคนหนึ่งสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ (จำนง พรายแย้มแซ, 2531) ดังนั้นการได้รับเครื่องมือประเมินผลสำเร็จรูปจึงเป็นแนวทางที่จะช่วยลดภาระการปฏิบัติงานของครู และเป็นการสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้มีการประเมินผลอย่างเป็นระบบและเป็นไปตามขั้นตอนของการวัดผลและประเมินผลทางศิลปศึกษา

ข้อที่ครูประจำชั้นมีความต้องการในลำดับน้อยที่สุด ได้แก่ การรับคำแนะนำในการสร้างแบบสำรวจรายการ ด้านพฤติกรรมกรเรียนศิลปะ สำหรับแนวทางการวัดผลตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นั้น กรมวิชาการได้กำหนดแนวทางการวัดผลไว้ 3 ลักษณะคือ การวัดผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน การวัดผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เช่น การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม และการวัดผลเพื่อตัดสินผลการเรียน โดยพิจารณาจากเวลาเรียน การผ่านจุดประสงค์ตามที่กำหนดและพฤติกรรมที่แสดงออก "ทั้งนี้มิได้เป็นการวัดผลและประเมินผลที่เน้นเพื่อทดสอบความรู้ ความจำ แต่นับว่าทำอย่างไร

ผู้เรียนจึงจะเกิดคุณธรรมขึ้นในจิตใจ ดังนั้นจึงมุ่งเน้นไปในทางสังเกตพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก เป็นส่วนมาก" (จันทนา ตั้งสุวรรณพานิช, 2526) โดยใช้เครื่องมือวัดผลที่เป็นแบบสำรวจรายการ และแบบจัดอันดับคุณภาพ การสังเกตโดยไม่มีเครื่องมือหรือรายการให้ตรวจสอบ บางครั้งครูอาจ สัมผัสพฤติกรรมที่ได้เคยสังเกต ทำให้ครูไม่อาจทราบได้ว่านักเรียนคนใดสามารถแสดงพฤติกรรมอะไร ได้บ้าง และเป็นเพราะเหตุใด การใช้รายการตรวจสอบจะช่วยเตือนความจำของครูผู้สอน ทำให้ ครูรู้ถึงความสามารถและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียนแต่ละคนที่เกิดจากการเรียนศิลปะของ นักเรียนแต่ละคนที่เกิดจากการเรียนศิลปะต่อไป นอกจากนี้แบบสำรวจรายการจะนำไปสู่การ ให้คะแนนในการสรุปผลการเรียนปลายภาคเรียน และยังสามารถใช้เป็นหลักฐานการประเมินผล จึงน่าจะสรุปได้ว่า แม้ครูประจำชั้นจะใช้วิธีการสอนโดยการเดินสังเกตพฤติกรรมการเรียนของ นักเรียน แต่ผลของการประเมินก็มีได้ถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนแต่อย่างใด ซึ่งมีข้อปฏิบัติของครูผู้ตอบแบบสอบถามที่สนับสนุนข้อสรุปของผู้วิจัย คือการที่ครูประจำชั้นมีการปฏิบัติใน การสร้างแบบสำรวจรายการด้านพฤติกรรมการเรียนศิลปะในลำดับน้อยที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพกับความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษา จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการสอนศิลปศึกษากับความต้องการในการ สอนศิลปศึกษา ด้านกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผลของ ครูประจำชั้นใน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า

สภาพกับความต้องการในการสอนศิลปศึกษา ด้านกิจกรรมการสอน และด้านการ วัดผลและประเมินผล ต่างก็มีความสัมพันธ์กันระหว่างสภาพกับความต้องการแต่ละด้านอยู่ในระดับต่ำ คือมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .029 และ .016 ตามลำดับ ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์กันในทาง บวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าถ้าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษามีการ ปฏิบัติจริงในการสอนศิลปศึกษาด้านกิจกรรมการสอน ($X = 3.37$) และด้านการวัดผล และ ประเมินผล ($X = 3.32$) อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่เดียวกันก็จะต้องมีความต้องการที่จะได้ รับฟังข้อเสนอแนะข้อแนะนำ หรือการเข้ารับการอบรมทางด้านกิจกรรมการสอน ($X = 3.83$) และด้านการวัดผลและประเมินผล ($X = 3.79$) ด้วยเช่นกัน ที่เป็นเช่นนั้นน่าจะมีสาเหตุจากเทคนิค

และวิธีการของกิจกรรมการสอนศิลปะศึกษาค่อนข้างจะแตกต่างไปจากวิชาอื่น ๆ เพราะนอกจากครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่จะสอนแล้ว ยังต้องมีทักษะในการปฏิบัติงานทางศิลปะอย่างเพียงพอที่จะให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียนได้ ครูที่ขาดทักษะในการปฏิบัติงานมักจะมีปัญหาในการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาศิลปะศึกษาประกอบด้วยกิจกรรมหลายประเภท ทั้งการเขียนภาพระบายสี การปั้น การแกะสลัก การพิมพ์ การประดิษฐ์ด้วยวัสดุและเศษวัสดุ การสาน ถักทอ และเนื้อหาที่เกี่ยวกับการรู้คุณค่าทางศิลปะ นอกจากนั้นกิจกรรมของครูที่จะต้องกระทำ เช่นเดียวกับการสอนวิชาอื่น เช่น การเตรียมการสอน การนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อสร้างความสนใจ การจูงใจผู้เรียนให้เกิดความสนใจ และตั้งใจทำงานล้วนเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนโดยทั่วไปมักไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองเมื่อนำมาใช้กับการสอนศิลปะศึกษา เพราะครูที่จบการศึกษาจากสาขาวิชาอื่น ๆ นั้น มักจะมองวิชาศิลปะในแง่ของวิชาพิเศษที่ต้องอาศัยพรสวรรค์ของแต่ละบุคคล จึงจะทำการสอนได้อย่างประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในทำนองเดียวกัน การวัดผลและประเมินผลการสอนศิลปะศึกษา ซึ่งนอกจากจะใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลโดยคำนึงถึงพัฒนาการและพฤติกรรมการเรียนรู้เช่นเดียวกับวิชาอื่น ๆ ยังต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการพิจารณาตัดสินคุณภาพผลงานศิลปะของผู้เรียน โดยการใช้เกณฑ์ที่แน่นอนเหมาะสมกับความสามารถและพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ซึ่งน่าจะก่อให้เกิดปัญหาให้กับครูผู้สอน เพราะไม่มั่นใจว่าตนได้กระทำอย่างถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาหรือไม่ และที่สำคัญคือในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ไม่ปรากฏว่าสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้มีจัดการฝึกอบรม หรือจัดการสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนศิลปะศึกษา และการวัดผลและประเมินผลทางศิลปะศึกษาแต่อย่างใด ดังที่ข้อมูลจากสถานภาพส่วนตัวของครูประจำชั้นผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีครูที่เคยเข้ารับการอบรมทางการสอนศิลปะศึกษาเพียงร้อยละ 8.58 ดังนั้นนอกจากครูจะมีการปฏิบัติในด้านกิจกรรมการสอน และการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางแล้ว ครูก็ยังมีความต้องการที่จะได้รับคำแนะนำ หรือเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านกิจกรรมการสอนศิลปะศึกษาและการวัดผลและประเมินผลทางศิลปะศึกษาด้วยเช่นกัน

ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนนั้นพบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างสภาพกับความต้องการอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยได้ค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .107 ซึ่งเป็นค่าสหสัมพันธ์ที่ต่ำมาก ดังนั้นแม้ว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะมีการปฏิบัติจริงในด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนศิลปศึกษา ($\bar{X}=3.20$) อยู่ในระดับปานกลาง แต่ครูผู้สอนอาจจะไม่มีความต้องการที่จะได้รับข้อเสนอแนะ หรือการจัดอบรมทางด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนศิลปศึกษาเลยก็ได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการผลิตและการใช้สื่อการสอนในแต่ละวิชานั้น ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เพราะไม่ว่าจะเป็นสื่อการสอนวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ หรือศิลปศึกษาต่างก็มีหลักการเดียวกันคือ "ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเหมาะสมกับระดับความเข้าใจของผู้เรียน มีราคาถูก สะดวกในการใช้ และมีคุณภาพ เช่น สวยงาม มองเห็นได้ชัดเจน เป็นต้น" (วิรุฬห์ ลีลาพฤกษ์, 2522) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสภาพ และความต้องการของครูประจำชั้นในด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนนี้ โดยส่วนรวมไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยในแต่ละด้านได้ดังนี้

3.1 ด้านกิจกรรมการสอน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีดังนี้

ในด้านการศึกษาเพื่อวางแผนการสอน ให้เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละประเภท ได้ค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .137 แสดงว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษามีการปฏิบัติในการศึกษาหาความรู้วางแผนการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมศิลปศึกษาแต่ละประเภท ($\bar{X} = 3.24$) ในระดับปานกลาง ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีความต้องการที่จะได้รับข้อเสนอแนะวิธีการวางแผนการสอนภาคทฤษฎีให้เหมาะสมกับกิจกรรมศิลปศึกษาแต่ละประเภทด้วยเช่นกัน ($\bar{X} = 3.89$)

ในด้านการทำบันทึกการสอน ได้ค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .159 แสดงว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษามีการปฏิบัติในการทำบันทึกการสอนวิชาศิลปศึกษา ($\bar{X} = 3.17$) ในระดับปานกลาง ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีความต้องการที่จะรับฟังข้อเสนอแนะ หรือคำแนะนำในการจัดทำบันทึกการสอนศิลปศึกษาให้เหมาะสมกับการสอนศิลปศึกษาในแต่ละคาบด้วยเช่นกัน ($\bar{X} = 3.71$)

ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กษมา สารสมุทร (2534) ที่พบว่าในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพ และระดับความต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการเตรียมการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ทั้งที่อยู่ไกลตัวจังหวัดและอยู่ใกล้ตัวจังหวัด ต่างก็มีสมรรถภาพด้านการเตรียมการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาสมรรถภาพด้านการเตรียมการสอนอยู่ในระดับมากด้วย

ในด้านการใช้เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจและตั้งใจทำงานศิลปะ ได้ค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .166 แสดงว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษามีการปฏิบัติในการสอนศิลปศึกษาโดยเริ่มต้นการเรียนแต่ละครั้ง โดยการใช้เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ สันทนา ชักถาม อภิปรายเล่าเรื่อง หรือใช้วิธีการอื่น ๆ เพื่อจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจและตั้งใจทำงานศิลปะ ($\bar{X} = 3.52$) ในระดับมาก ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีความต้องการที่จะได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการสอนศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นและจูงใจความสนใจในการเรียนศิลปะของนักเรียน ($\bar{X} = 4.02$)

ในด้านการเดินสังเกตและให้คำแนะนำช่วยเหลือขณะที่นักเรียนกำลังทำงาน ได้ค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .191 แสดงว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษามีการปฏิบัติในการสอนศิลปศึกษาโดยการเดินสังเกตและคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือขณะที่นักเรียนกำลังทำงานศิลปะ ($\bar{X} = 3.76$) ในระดับมาก ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีความต้องการที่จะได้รับฟังคำอธิบายและชี้แนะเกี่ยวกับพัฒนาการและแนวทางการแสดงออกทางศิลปะเด็ก เพื่อนำความรู้มาใช้เป็นแนวทางให้คำแนะนำช่วยเหลือการทำงานศิลปะของนักเรียน ได้อย่างเหมาะสมกับวัยและระดับความสามารถและเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ โดยใช้กิจกรรมศิลปะเป็นสื่อ ($\bar{X} = 3.82$)

ในด้านการจัดแสดงผลงานของนักเรียนในห้องเรียนหรือในโรงเรียน ได้ค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .154 แสดงว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษามีการปฏิบัติในการจัดแสดงผลงานศิลปะของนักเรียนทั้งที่จัดในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ($\bar{X} = 3.61$) ในระดับมาก ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีความต้องการที่จะได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการจัดแสดงผลงานศิลปะของนักเรียน ให้มีความน่าสนใจ และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้วยเช่นกัน ($\bar{X} = 3.72$)

ในด้านการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาให้สอดคล้องกับทุกเนื้อหาที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ได้ค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .196 แสดงว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษามีการปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการสอนศิลปศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับทุกเนื้อหาที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ($\bar{X} = 3.32$) ในระดับปานกลาง ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีความต้องการที่จะรับฟังข้อเสนอแนะและคำชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหาในแผนการสอนวิชาศิลปศึกษา กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในแต่ละระดับชั้นเรียนด้วย ($\bar{X} = 3.75$)

3.2 ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสภาพกับความต้องการมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินั้นเมื่ออยู่เพียงข้อเดียว คือ การที่ครูผู้สอนใช้เงินส่วนตัวในการผลิตสื่อการสอนศิลปศึกษาได้ค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .129 แสดงว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการปฏิบัติในการใช้เงินส่วนตัวเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตสื่อการสอนวิชาศิลปศึกษา ($\bar{X} = 3.17$) ในระดับปานกลาง ในขณะที่เดียวกันครูผู้สอนก็ยังมีความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน หรือหน่วยงานระดับสูงในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงต่อการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสื่อการสอนวิชาศิลปศึกษาด้วยเช่นกัน ($\bar{X} = 3.95$) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของบรรจง บุญการี (2531) ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการด้านการผลิต และการใช้สื่อการสอนว่า ปัญหาด้านงบประมาณในการผลิตสื่อเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด และครูผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้โรงเรียนหรือหน่วยงานระดับสูงจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์นำมาผลิตสื่อ หรือจัดซื้อสื่อสำเร็จรูป

3.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่สภาพกับความต้องการมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั้น มีดังนี้

ในด้านการใช้เกณฑ์การประเมินผลโดยยึดจุดประสงค์ตามแผนการสอนเป็นหลักได้ค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .148 แสดงว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการปฏิบัติในด้านการประเมินผลศิลปศึกษาโดยการกำหนดเกณฑ์ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในแผนการสอนวิชาศิลปศึกษา กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ($\bar{X} = 3.60$) ในระดับมาก ในขณะที่เดียวกันก็มีความต้องการที่จะได้รับการฝึกอบรมวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนศิลปศึกษาให้ตรงตามจุดประสงค์ของแต่ละเนื้อหากิจกรรมด้วยเช่นกัน ($\bar{X} = 3.81$)

ในด้านการวัดผลและประเมินผลโดยการตรวจผลงานศิลปะของนักเรียนได้ค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .222 แสดงว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษามีการปฏิบัติในการวัดผลและประเมินผลโดยการตรวจผลงานศิลปะของนักเรียน ($\bar{X} = 3.61$) ในระดับมาก ในขณะที่เดียวกันก็มีความต้องการที่จะได้รับคำแนะนำหลักการเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน ในการให้คะแนนผลงานศิลปะที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นเรียนด้วย ($\bar{X} = 3.72$)

ในด้านการวิจารณ์และอธิบายผลงานนักเรียนได้ค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .238 แสดงว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษามีการปฏิบัติในด้านการวัดผลและประเมินผล โดยการวิจารณ์และอธิบายผลงานศิลปะของนักเรียน ($\bar{X} = 3.37$) ในระดับปานกลาง ในขณะเดียวกันก็ยังคงต้องการที่จะได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการวิจารณ์ศิลปะเด็ก ในเชิงวิชาการที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสพัฒนาการทำงานงานศิลปะของตนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยเช่นกัน ($\bar{X} = 3.83$)

ในด้านการนำผลจากการวัดและประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ได้ค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .153 แสดงว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษามีการปฏิบัติในการนำผลที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลการเรียนศิลปศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.36$) ในระดับปานกลาง ในขณะเดียวกันครูผู้สอนก็มีความต้องการที่จะได้รับการบริการด้านเครื่องมือหรือแบบฟอร์มการประเมินผลสำเร็จรูปของวิชาศิลปศึกษา ในแต่ละกิจกรรม เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระจากงานสอนและงานธุรการประจำ เป็นการสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้มีการ

ปฏิบัติด้านการวัดผลและประเมินผลอย่างเต็มรูปแบบและสม่ำเสมอ สามารถนำหลักฐานจากการประเมิน ไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนของตนต่อไป ($\bar{X} = 3.90$)

สรุปผลการอภิปรายผลด้านความสัมพันธ์ระหว่างสภาพ กับความต้องการในการสอน

ศิลปศึกษา

จากการศึกษาภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการสอนศิลปศึกษา กับความต้องการในการสอนศิลปศึกษาของครูประจำชั้นในด้านกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล สรุปได้ว่าสภาพและความต้องการในการสอนศิลปศึกษาทั้ง 3 ด้านดังกล่าว มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ คือ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .193 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการปฏิบัติในการสอนศิลปศึกษาในด้านกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีความต้องการคำแนะนำ การเข้ารับการฝึกอบรม ความช่วยเหลือและการสนับสนุนในด้านกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผลด้วยเช่นกัน ($\bar{X} = 3.84$) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สภาพการสอนศิลปศึกษา กับความต้องการในการสอนศิลปศึกษาเมืองค้ประกอบร่วมกันอยู่บ้างพอสมควร ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.1 ควรขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับศิลปศึกษา ให้จัดการอบรมศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนประจำชั้นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมีทัศนคติที่ดี เห็นคุณค่า และความสำคัญของศิลปศึกษา

1.2 ควรสนับสนุนให้ศึกษานิเทศก์จังหวัดและศึกษานิเทศก์อำเภอได้เข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจในการให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอน

1.3 ควรจัดสรรงบประมาณในการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการในด้านการจัดกิจกรรมการสอน และการผลิตและการใช้สื่อการสอนทางศิลปศึกษา โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น

1.4 ควรจัดให้มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพื้นฐานการศึกษา และสาขาวิชาเอกของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งหมด เพื่อที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะได้ใช้ประโยชน์จากความรู้ความสามารถของบุคคลเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาทางด้านศิลปศึกษา

1.5 ในการจัดทำแผนการสอนท้องถิ่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ควรจัดทำเอกสารประกอบการสอนเนื้อหาที่เกี่ยวกับศิลปศึกษา โดยให้มีรายละเอียดที่ครอบคลุมถึงกิจกรรมการสอน แนวทางการจัดทำ การผลิต และการใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถใช้เป็นคู่มือประกอบการสอน และยังเป็นการส่งเสริมให้ครูได้ปฏิบัติการสอนศิลปศึกษา ครบถ้วนตามเนื้อหาในแผนการสอน

1.6 ควรจะได้ดำเนินการจัดนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะของนักเรียนในโรงเรียนในสังกัดเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศของความคิดสร้างสรรค์ให้กับชุมชนและยังเป็นการกระตุ้นให้ทางโรงเรียนตื่นตัวในการสนับสนุนการเรียนการสอนศิลปศึกษามากขึ้น

1.7 ควรสนับสนุนให้ศึกษานิเทศก์ และ ครู อาจารย์ ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปศึกษา ได้ร่วมกันจัดทำเครื่องมือหรือแบบฟอร์มการวัดผลและประเมินผลพฤติกรรมการเรียนศิลปศึกษาสำเร็จรูป เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกและลดภาระงานธุรการของครูผู้สอน

2. ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารโรงเรียน

2.1 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูประจำชั้นได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยอนุญาตให้ไปเข้ารับการอบรม สัมมนา หรือเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัศิลปศึกษาตามโอกาสอันสมควร

2.2 ควรจัดให้มีการประชุม สัมมนา ระหว่างครูภายในกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เทคนิควิธีสอน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการสอนศิลปศึกษา และจัดทำบันทึกผลการประชุมสัมมนาเผยแพร่ไปยังกลุ่มโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และเป็นการขยายผลความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.3 ควรจัดหาหรือจัดสรรงบประมาณสำหรับซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้ครูผลิตสื่อและสนับสนุนให้ครูได้มีเวลาในการผลิตสื่อการสอนอย่างเพียงพอ

2.4 ควรร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อขอรับบริการด้านเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษา

2.5 ควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน เพื่อขอความช่วยเหลือในด้านเงินทุนหรือแรงงาน ในการจัดทำสถานที่สำหรับเก็บรักษาสื่อการสอนและวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

3. ข้อเสนอแนะต่อครูประจำชั้นผู้สอนศิลปศึกษา

3.1 ควรจะได้ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการสอนศิลปศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ทั้งทางด้านหลักการ จุดหมาย โครงสร้างและเนื้อหา กระบวนการทำงานการวัดผล และประเมินผลของทุกหน่วยการเรียน และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวิชามากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3.2 ควรจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมกิจกรรมทางศิลปะประเภทต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน และควรคำนึงถึงโอกาสที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ

3.3 ควรหาโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ในการสอนศิลปศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.4 ควรให้ความสนใจและแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยการศึกษาเอกสาร วารสาร หรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาที่ใช้การอยู่ในปัจจุบัน

3.5 ควรจัดทำบันทึกคะแนนหรือผลการประเมินวิชาศิลปศึกษาอย่างละเอียดทุกขั้นตอน เพื่อสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางพิจารณาปรับปรุงการเรียนการสอนศิลปศึกษา และยังเป็นหลักฐานแสดงผลการเรียนการสอน ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารได้มองเห็นความสำคัญของวิชาศิลปศึกษาและเกิดทัศนคติที่ดีต่อครูผู้สอนยิ่งขึ้น

3.6 ควรศึกษาวิธีการจัดทำแบบสำรวจรายการด้านพฤติกรรมการเรียนศิลปศึกษาจากเอกสารแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ครูรู้จักความสามารถและพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน ยังจะช่วยให้ครูสามารถสรุปผลการเรียนเป็นเกรดหรือคะแนนได้อย่างถูกต้องตรงกับสภาพการปฏิบัติจริงของนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอื่น ๆ ที่สภาพภูมิประเทศ การคมนาคม และประชากร มีลักษณะใกล้เคียงกัน หรือมีความแตกต่างกัน เพื่อหาข้อสรุป หรือข้อเปรียบเทียบสภาพและความต้องการในการสอนศิลปศึกษาและหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมต่อไป
2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับสภาพ และความต้องการของครูประจำชั้นในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาเทศบาล และสำนักงานการศึกษาเอกชน เพื่อหาข้อสรุปสภาพและความต้องการในการสอนศิลปศึกษา และหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสม
3. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับสภาพและความต้องการในการสอนศิลปศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และสังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อรับทราบสภาพและความต้องการในการเรียนการสอนศิลปศึกษา และหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสม